

Wspomaganie szkół i placówek oświatowych w zakresie budowania jakości w edukacji

Teresa Gańko

Reforma oświaty, która oficjalnie weszła do polskich szkół i placówek w roku 1999, zdecydowanie postawiła na ich jakościowy rozwój, ukierunkowany przede wszystkim na rozwój uczniów i rozwój zawodowy nauczycieli.

Dyrektorzy szkół/placówek stanęli przed nowym wyzwaniem, bowiem zarządzanie placówką jest obszarem, od którego należało rozpocząć wprowadzanie zmian. Należało więc zrewidować dotychczasowe kierowanie szkołą i zająć się tworzeniem warunków sprzyjających komunikacji interpersonalnej, przygotowaniu programu rozwoju placówki i wprowadzeniu usprawnień przez samych nauczycieli pracujących w zespołach szkolnych.

Oznacza to, że o jakości pracy we współczesnej szkole nie decyduje sam dyrektor. Jego rola powinna być wiodąca, ale nie jedyna.

Wzrastający zakres zadań edukacyjnych powoduje potrzebę coraz większego udziału nauczycieli we wszystkich sferach i przejawach życia szkoły. Bez tego nie może dokonać się żaden znaczący postęp w edukacji i nie można mówić o jej jakościowym rozwoju.

Dlatego nauczyciel XXI wieku nie może być obojętny na zmiany zachodzące w oświacie. Musi aktywnie uczestniczyć w działaniach dotyczących projektowa-

nia i wprowadzania nowych, coraz lepszych rozwiązań w szkole, prezentować postawę refleksyjną i twórczą.

By sprostać wyzwaniom edukacji europejskiej, powinien podejmować działania na rzecz nieustannego doskonalenia się. Tylko taka postawa doprowadzi do tego, że nauczyciel będzie twórcą jakości w szkole, w której pracuje.

Nie budzi więc wątpliwości fakt, że to nauczyciele w nowoczesnej szkole tworzą program rozwoju, a następnie realizują go w pracy z uczniami oraz co roku dokonują oceny stopnia realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych poprzez wewnętrzne mierzenie jakości pracy.

Jaką zatem rolę ma pełnić dyrektor?

Jest on przewodnikiem i osobą wspierającą nauczycieli w realizacji przez nich celów i zadań szkoły. Tworzy im warunki pracy i stwarza możliwości doskonalenia wiedzy, umiejętności i warsztatu pracy.

Kto wspiera dyrektora?

Przed wszystkim kurator oświaty i instytucje wspomagające, określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 sierpnia 1999 r.

w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz (Dz. U. Nr 67, poz.759).

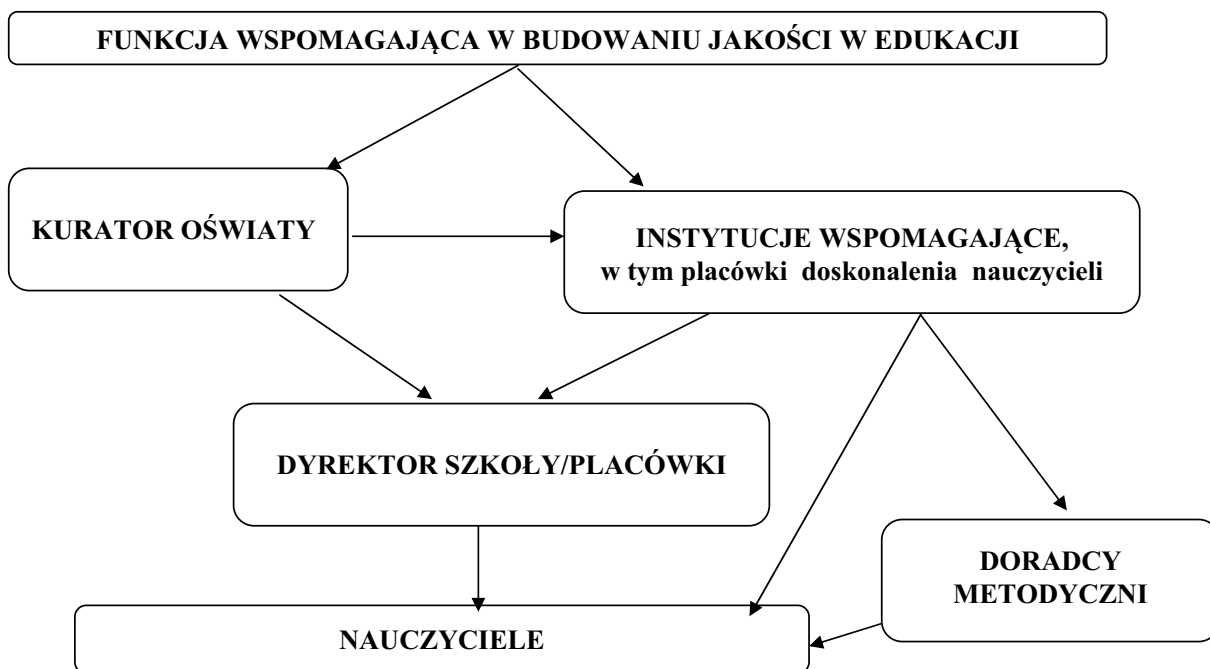
Zgodnie z rozporządzeniem wszystkie szkoły i placówki oświatowe przystąpiły do tworzenia i wdrażania **wewnątrzszkolnego systemu zapewniania jakości** oraz przeprowadzania wewnętrznego **mierzeniem jakości pracy**. Podstawą tych działań stały się standardy oceny jakości, które opracowane przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, następnie kuratorów oświaty przesłano wszystkim szkołom i placówkom.

Wyraźnie został określony strategiczny cel polityki oświatowej oraz zadania i kompetencje kuratorów oświaty na terenie województw. Obok funkcji kontrolno-oceniającej ważną stała się funkcja **wspomagająca**. W trosce o jakość edukacji kuratorzy oświaty zostali zobowiązani do pozyskiwania sojuszników wspomagających ich w realizacji działań w zakresie jakości.

Istotnym partnerem wspierającym kuratora oświaty w tworzeniu warunków

sprzyjających jakościowemu rozwojowi oświaty stały się **placówki doskonalenia nauczycieli**.

Poniższy schemat obrazuje podmioty realizujące funkcję wspomagającą w budowaniu jakości w edukacji szkolnej.

Wspomagająca rola ODN-ów w doskonaleniu jakości pracy szkół i placówek oświatowych została określona w § 4 ust. 1 i § 5, ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 89 z 2004 r., poz. 845).

§ 1 pkt. 12 rozporządzenia określa skład instytucji wspomagających kuratora oświaty i dyrektora szkoły w budowaniu jakości, stawiając na pierwszym miejscu placówki doskonalenia nauczycieli.

§ 4 ust. 1 zawiera zadania kuratora oświaty, w wykonaniu których aż w 5 przypadkach mają go wspierać instytucje wspomagające, w tym placówki doskonalenia nauczycieli.

W § 5, ust. 1 zawarte zostały zadania dyrektora szkoły, których wykonanie zależne jest od współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli.

Zgodnie z § 6 ust. 1 działania wspomagające szkoły i placówki w osiągnięciu wysokiej jakości pracy, polegają w szczególności na udzielaniu pomocy w:

- 1) organizowaniu i przeprowadzaniu mierzenia jakości pracy szkół i placówek;
- 2) doborze technik i narzędzi, a także tworzeniu narzędzi diagnostycznych wykorzystywanych w mierzeniu jakości pracy szkół i placówek;
- 3) opracowywaniu analiz i raportów z mierzenia jakości pracy szkół i placówek;
- 4) rozwiązywaniu problemów w działalności szkół i placówek;
- 5) projektowaniu i wdrażaniu programu rozwoju szkoły lub placówki oraz wewnętrznego systemu zapewniania jakości pracy szkoły lub placówki;

- 6) propagowaniu projektów edukacyjnych planowanych i realizowanych przez szkoły wyższe, inne placówki naukowe oraz jednostki badawczo-rozwojowe;
- 7) inicjowaniu działań upowszechniających osiągnięcia i dorobek szkół, placówek, uczniów i nauczycieli;
- 8) organizowaniu doskonalenia nauczycieli.

Zacytowanie powyższych przepisów prawnych wyjaśnia i określa miejsce, rolę i zadania placówek doskonalenia nauczycieli w jakościowym rozwoju szkół.

Szczegółowe zadania placówek doskonalenia nauczycieli określone zostały w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2003 r. w sprawie warunków i trybu tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizacji i sposobu działania placówek doskonalenia nauczycieli, w tym zakresu ich działalności obowiązkowej oraz zadań doradców metodycznych, warunków

i trybu powierzania nauczycielom zadań doradcy metodycznego (Dz. U. Nr 84 z 2003 r., poz. 779)

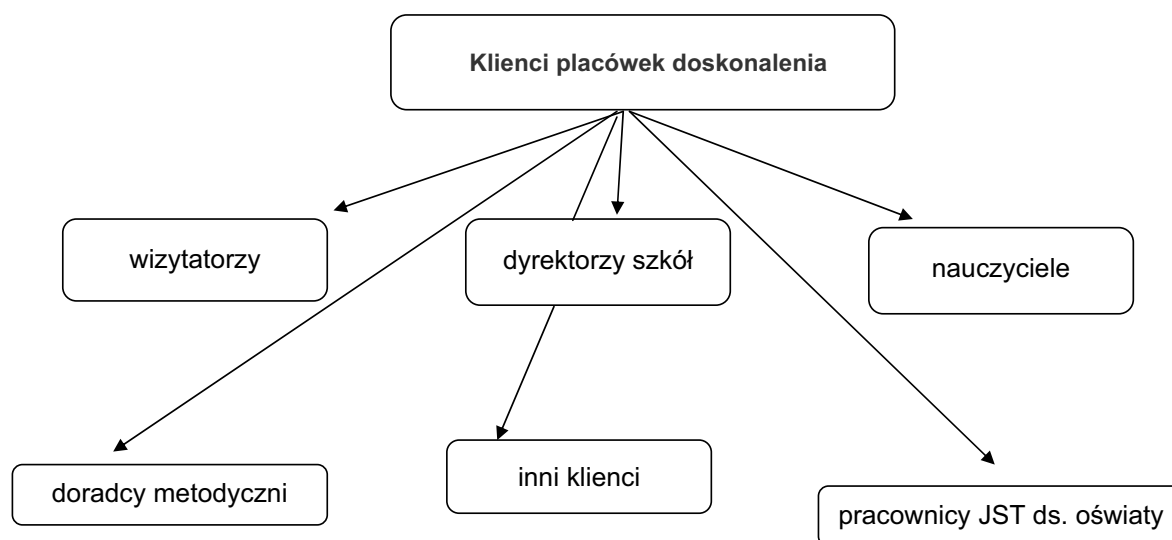
§ 13, ust. 2 opisuje obowiązkowe zadania wojewódzkich placówek doskonalenia:

- 1) opracowywanie, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, priorytetów doskonalenia zawodowego nauczycieli w województwie;
- 2) przygotowywanie i realizacja, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, programów doskonalenia i wsparcia doradców metodycznych;
- 3) przygotowywanie i realizacja programów doskonalenia zawodowego dla dyrektorów szkół i placówek

- oraz pracowników organów nadzorujących i prowadzących szkoły i placówki z terenu województwa w zakresie zarządzania oświatą;
- 4) organizowanie różnorodnych form współpracy i wymiany doświadczeń, w tym konferencji i seminariów dla nauczycieli poszczególnych specjalności oraz nauczycieli poszczególnych typów i rodzajów szkół i placówek;
 - 5) organizowanie działań na rzecz rozwoju zawodowego nauczycieli, w szczególności we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny;
 - 6) współpraca z organami prowadzącymi szkoły i placówki w zakresie doradztwa metodycznego dla nauczycieli;

- 7) organizowanie i prowadzenie, stosownie do potrzeb, doradztwa metodycznego dla nauczycieli:
 - a) przedmiotów zawodowych rzadkich specjalności,
 - b) zatrudnionych w szkołach z językiem nauczania mniejszości narodowych i etnicznych;
- 8) tworzenie i rozwijanie wojewódzkiego systemu informacji pedagogicznej;
- 9) wspieranie nowatorskich inicjatyw nauczycieli oraz wspomaganie samokształcenia i doskonalenia nauczycieli.

Celem wspomagania poszczególnych podmiotów jest przede wszystkim:

Wizytatorzy – wspomaganie ich w rozwoju i wypełnianiu zadań wynikających z prawa oświatowego

Dyrektorzy szkół/placówek oświatowych – doskonalenie umiejętności, nabywanie nowych kompetencji w zakresie jakościowego zarządzania szkołą/placówką

Nauczyciele – udzielanie konsultacji, publikowanie przykładów nowatorskich rozwiązań edukacyjnych, organizowanie zajęć mających na celu:

- doskonalenie umiejętności przedmiotowych,
- nabywanie kompetencji z zakresu wychowania,
- pogłębianie wiedzy pedagogicznej i psychologicznej,
- organizowanie współpracy i wymiany doświadczeń,
- pomaganie w rozwoju zawodowym i uzyskiwaniu kolejnych stopni zawodowych,
- inspirowanie do poszukiwania ciekawych i efektywnych rozwiązań metodycznych,

- upowszechnianie informacji i materiałów edukacyjnych

Doradcy metodyczni – wspomaganie ich w tworzeniu własnego warsztatu pracy

Pracownicy samorządowi ds. oświaty – doskonalenie umiejętności w zakresie komunikacji, zarządzania i znajomości prawa oświatowego

W § 15 zapisano sposoby realizacji zadań obowiązkowych przez placówki doskonalenia nauczycieli:

- 1) prace koncepcyjne dotyczące zakresu i sposobu organizowania form doskonalenia;
- 2) udzielanie konsultacji;
- 3) organizowanie form doskonalenia, w tym seminariów, konferencji, wykładów, warsztatów i szkoleń uwzględniających specyfikę nauczanych przedmiotów lub prowadzonych zajęć oraz dotyczących ogólnej wiedzy i umiejętności zawodowych nauczyciela.

Wprowadzenie i przyjęcie nowego spojrzenia na sprawy edukacji było, i jest nadal, niezwykle trudnym zadaniem. Wiele dyrektorów oraz nauczycieli do dzisiaj nie udało się przekonać, iż w tradycyjnej szkole należy dokonać wielu zmian. Trudno jest im zrozumieć, że na jakość mają wpływ wszyscy jej uczestnicy.

Cieszy jednak fakt, że większość uczestników szkoleń dojrzała do wprowadzania zmian w swoich szkołach i podjęła wędrówkę ku jakości. Są oni przekonani o tym, że rozpoczęli trudną, powolną i długą drogę, pełną wielu niespodzianek. Wiedzą też o tym, że na efekty nie mogą liczyć w ciągu jednego roku, czy dwóch lat.

Jakość totalna bowiem to podróż, a nie punkt docelowy. Dlatego wszyscy pracujący w szkole winni wykazać się cierpliwością w oczekiwaniu na rezultaty. Zmiany z początku wywołują niepewność, a często niechęć, albowiem jest to proces wymagający czasu, zaangażowania i nieustannego doskonalenia się.

Z obserwacji i wypowiedzi dyrektorów oraz nauczycieli wynika, że doskonałą swoje umiejętności nie z powodu ubiegania się o kolejne stopnie awansu zawodowego, ale przekonania o tym, że żyjemy w okresie szybkiego rozwoju cywilizacji i każdy musi nieustannie doskonalić się, by poznawać nowe metody i formy pracy z uczniami, dowiadywać się o najnowszych osiągnięciach z psychologii i pedagogiki oraz innych trendach związanych bezpośrednio z nauczaniem przedmiotem czy rodzajem prowadzonych zajęć.

Nie jest to więc tylko gromadzenie kolejnych zaświadczeń, ale chęć poznawania nowej wiedzy i wykorzystywania jej w praktyce, chęć nabywania nowych kompetencji i stosowania ich w bieżącej pracy z uczniami i w doskonaleniu jakości zarządzania szkołą/placówką oświatową.

Tylko takie spojrzenie na edukację przyczyni się do doskonalenia jakości pracy w oświacie.

Należy podkreślić głębokie zrozumienie potrzeb edukacyjnych dyrektorów i nauczycieli przez organy prowadzące, które często wspierają finansowo doskonalenie wewnętrzne i zewnętrzne.

Pamiętajmy także o tym, iż Unia Europejska w swojej polityce oświatowej szczególne miejsce przypisuje edukacji ustawicznej, widząc w tym ważną strategię dla Europy, pozwalającą stworzyć społeczeństwo uczące się, umiejące się „wspinać po drabinie jakości”. ■

Autorka jest nauczycielem konsultantem ds. doskonalenia kadry kierowniczej i nadzoru pedagogicznego w MSCDN Wydział w Warszawie, edukatorem, egzaminatorem, ekspertem ds. awansu zawodowego nauczycieli.

Wykaz akredytowanych jednostek certyfikujących wyroby

Wykaz akredytowanych jednostek certyfikujących wyroby, które nie mogą być nabywane przez szkoły i placówki, jeżeli dostawca nie przedstawi odpowiedniego certyfikatu - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 21 maja 2002 r. (Dz. U. Nr 71, poz. 657), opracowany na podstawie pisma Polskiego Centrum Akredytacji (AC-3491/SS/02).

Dotyczy załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia – certyfikacja na znak bezpieczeństwa

PKWiU: 25.24.25-50.00

Nakrycia głowy zabezpieczające - kaski sportowe (kolarskie, hokejowe, wrotkarskie, narciarskie, jeździeckie, do sportów wodnych i powietrznych itp.)

SWW: 1369-6 Sprzęt ochronny i ratunkowy z tworzyw sztucznych

1. **CENTRALNY INSTYTUT OCHRONY PRACY**, Ośrodek Certyfikacji wyrobów i systemów Zarządzania, certyfikat akredytacji nr **AC 018**, tel.: (22) 623-46-40, ul. Czerniakowska 16, 00-701 Warszawa
2. **INSTYTUT SPORTU**, Zespół Certyfikacji, certyfikat akredytacji nr **AC 74** tel.: (22) 834-10-01 ul. Trylogii 2/16, 01-982 Warszawa
3. **INSTYTUT TECHNIKI SAMOCHODOWEJ**, Zespół Certyfikacji i Normalizacji, certyfikat akredytacji nr **AC 015**, tel.: (22) 811-02-96 ul. Jagiellońska 80, 03-301 Warszawa (kaski dla rowerzystów, motorowerzystów)